

Nr 35

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente.

Genom en den 16 mars 1962 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 130, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Lag

angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente

Härigenom förordnas, att lagen den 28 februari 1958 om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Tid, inom vilken arvinge eller testamentstagare efter kungörelse enligt 9 kap. 1 eller 2 § lagen om arv eller 8 kap. 1 § lagen om testamente har att göra sin rätt gällande, må, om skäl äro därtill, av rätten förlängas med högst fem år, såframt ansökan därom, innan preskription inträtt, göres av den som har att bevaka arvingens eller testamentstagarens rätt i boet. Övriga dödsbodelägare skola genom särskilda meddelanden av rätten erhålla tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Tid, inom vilken arvinge eller testamentstagare efter kungörelse enligt 16 kap. 1, 2 eller 3 § ärvdabalken har att göra sin rätt gällande, må, om skäl äro därtill, av rätten förlängas. Sådan förlängning må ske med högst fem år i sänder men må sammanlagt ej avse mera än tio år.

Ansökan om förlängning skall ingivas till rätten, innan preskription inträtt, och må göras av den som har att bevaka arvingens eller testamentstagarens rätt i boet. Övriga dödsbodelägare skola genom särskilda meddelanden av rätten erhålla tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Sedan beslut — — — — allmänna tidningarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt de allmänna reglerna om preskription av rätt att taga arv eller testamente preskriberas bortovarande eller okänd arvinges och testamentstagares rätt fem år efter det kungörelse om arvet eller testamentet har utfärdats. Genom lagen den 28 februari 1958 om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente har emellertid möjlighet öppnats att få preskriptionstiden förlängd med högst fem år. I propositionen föreslås, att sådan förlängning må kunna ske med ytterligare högst fem år.

Beträffande innebörden av gällande bestämmelser m. m. får utskottet hänvisa till den redogörelse som lämnas i propositionen å sid. 3—4.

Departementschefen

I propositionen anför föredragande departementschefen, statsrådet Kling, följande:

»Ärvdabalkens bestämmelser om bortovarande eller okända arvingars och testamentstagares rätt att taga arv eller testamente innebär, att sådana arvingar eller testamentstagare i regel har att bevaka sin rätt inom fem år från det att kungörelse har utfärdats om arvfallet eller om testators död. Eljest går arvingen eller testamentstagaren sin rätt förlustig. Denna verkan inträder, även om faktiskt hinder har förelegat för arvingen eller testamentstagaren att låta sig avhöra; laga förfall kan ej åberopas. Vid tillkomsten av ifrågasvarande bestämmelser — vilka har överförts till ärvdabalken från de tidigare gällande lagarna om arv och om testamente — ansåg man sig inte behöva räkna med att sådant hinder skulle kunna bestå under någon längre tid. Under normala förhållanden torde också en relativt kort preskriptionstid för rätt att taga arv eller testamente vara välmotiverad.

Genom 1958 års lag har emellertid införts möjlighet för rätten att efter ansökan förlänga den angivna preskriptionstiden med högst fem år. Vid lagens tillkomst åberopades, att under de extraordinära förhållanden, som har skapats genom det senaste världskriget och efterverkningarna därav, fall kan förekomma, då det skulle verka synnerligen obilligt att en bortovarande arvinge, som utan egen förskyllan har varit oförmögen att bevaka sin rätt, går denna förlustig efter en så kort preskriptionstid som fem år. Anledning ansågs föreligga att för de åsyftade fallen genomföra en ordning, som höll möjligheten öppen till arvsrättens bevarande längre tid än den som var förskrivet i den då gällande arvslagen. Det framhölls, att olika lösningar därvid kunde tänkas och att närmare utredning erfordrades för att bedöma, vilken lösning som var den lämpligaste. I avbidan härpå genomfördes såsom ett provisorium 1958 års lag, vilken har gjorts tillämplig ej endast å bortovarande arvingar utan även å bortovarande testamentstagare samt å okända arvingar och testamentstagare.

Någon utredning, syftande till en mera definitiv lösning av frågan om möjlighet att under speciella omständigheter förlänga eljest gällande pre-

skriptionstider för rätt att taga arv eller testamente, har ännu inte skett. Detta utredningsspörsmål — som vid lämpligt tillfälle torde böra upptagas i samråd med de övriga nordiska länderna — har hittills fått stå tillbaka för andra uppgifter.

Efter det senaste världskriget har förhållandena ännu ej återgått till det normala. Arvinge eller testamentstagare, för vilken preskriptionstiden har förlängts med tillämpning av 1958 års lag, kan därför fortfarande vara förhindrad att göra sin rätt gällande och kan komma att vara det också efter den förlängda preskriptionstidens utgång. Även i fall, i vilka någon förlängning av preskriptionstiden ännu ej har skett, torde omständigheterna kunna vara sådana, att den nuvarande förlängningsmöjligheten framstår såsom otillräcklig. Jag anser det därför motiverat, att genom ändring av nämnda lag möjlighet öppnas till ytterligare förlängning av preskriptionstiden. Detta synes lämpligen kunna ske på det sättet, att rätten tillerkännes befogenhet att, om den finner skäl därtill, efter ny ansökan förlänga preskriptionstiden med högst fem år utöver den tid, varmed förlängning enligt nu gällande regler kan ske. Med denna ordning — vilken liksom den hittillsvarande bör betraktas som ett provisorium i avbidan på utredning om en mera definitiv lösning — kommer preskriptionstiden att kunna förlängas med sammanlagt tio år, dock med högst fem år åt gången.

Jag har i övrigt inte funnit anledning till annan ändring i 1958 års lag än att överförandet till ärvdabalken av de allmänna bestämmelserna om preskription av rätt att taga arv eller testamente bör föranleda en redaktionell jämkning i lagen.»

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats lagförslag av den lydelse propositionen utvisar.

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 130, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 april 1962

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Ahlkvist, fröken Mattson, herrar Ferdinand Nilsson, Hilding, Hernelius, Wikner och fru Segerstedt Wiberg; samt

från andra kammaren: herrar Landgren, Svensson i Vä, Ekström i Björkvik, Gustafsson i Borås, fru Löfqvist, herrar Keijer, Fröding och fröken Berggren.